

1956-OS MŰSOR FORGATÓKÖNYV

– Bánki-Pécs 2021.10.22. –

Első szín

A teremben nagy felirat: Zsdanov Művelődési Ház. Szállingóznak a meghívott, jól öltözött vendégek. A bejáratnál, a tábla alatt találkoznak és a budapesti eseményekről kezdenek el beszélgetni.

Zénó: Jó Szerencsét Kovács elvtárs!

Tomi: Jó Szerencsét Kolléga! – *baráti kézfogás, bizalmasan megfogja a másik vállát kézfogásnál* – Hallottad mi történt fönt Pesten? Tudod, a gyerek ott tanul – aztán figyelj –, mondja nekem, hogy nem lesz ennek jó vége. Már hetek óta forrongás van az egyetemen.

Zénó: *Sóhaj*, jaja, kolléga úr, hallottam. Csak ide ne érjen el semmi, mert ha mi leállunk, akkor az egész ország megáll, tudod, hogy van ez, ha nincs szén, akkor megáll az élet.

Új vendég érkezik az ajtóhoz. Érdeklődik az előbbiektől a történetekről.

Zs. Ákos: Jó Szerencsét elvtársak! Hallottátok mi van Pesten? *(előbbieket bólogatnak, igen, igen hallottuk).*

Tomi: Jó Szerencsét, épp most mondom a kollégának, hogy fönt tanul a gyerek Pesten, aztán szombatán az ebédnél mondta, hogy nagy szervezkedés van hetek óta.

Zs. Ákos: Én nem azt mondom, hogy ez az egyetlen útja, de amit művelnek odafönt *(fölfelé néz és közben egy felfelé mutató gesztust tesz)*, na meg ahogy csinálják, az egyáltalán nem jó út. Jóska, hát te tudod a legjobban, ha egy rossz szót szólsz a pártról, vagy a nagy elvtársakról *(megint felfelé mutat)*, akkor a gyereket kiteszik az egyetemről.

Zénó: Én se tudom mi lesz nálunk. Túl okos ez a gyerek, ide jár a Technikumba, de azt mondja, vasárnap az ebédnél – ezt hallgassátok – *(megfogja a másik két társa vállát és előre hajolva bizalmasan mondja)*: „én egy szót se hiszek el abból a sok hazugságból, amivel teletömnek minket. Ami a tankönyvbe le van írva” – mondja a gyerek – „az mind hazugság”. „Még hogy amit Rákóczi nem tudott végrehajtani a kurucával, azt Rákosi apánk megtette a mi szabadságunkért harcolva. Na ne röhögtesse már.” Hát ilyeneket mond, most mi csináljak vele?

Tomi: Meghamisították ezek az egész magyar történelmet úgy, ahogy van. Még, hogy Rákosi a forradalmár! Ez egy zsarnok, egy szovjet bábfigura.

T. Bence: Hát, Rákócziék nem is jártak éjjel az emberért fekete lóval, mint ezek most a Volgával. Hozzák önként csatlakoztak, de a kommunistákhoz? Megfélemlítéssel.

Zs. Ákos: Nagy a baj, kollégák, nagy a baj.

T. Bence: Figyeljétek, én szerintem olyan ez az egész, mintha víz alá lennének nyomva. Mintha az a kopasz kis emberke rátenyerelne az összes magyar ember feje búbjára és szépen lenyomna bennünket a víz alá. Addig tartaná ott a fejünkön a kezét, amíg látja, hogy lélegzünk, kapálódzunk. Voltatok már így, nem? Ki akartok törni a víz alól, mert érzitek, hogy megfulladtok, de nem tudtok, mert az a másik elnyom... Halljátok a víz tompa morajlását, meg a leszűrődő halk hangokat. Nevetnek odafönt... a két feketekabátos ÁVÓs megfog a vállatoknál fogva és úgy tol egyre mélyebbre és mélyebbre. Aztán látjátok felszállni

az utolsó oxigénbuborékot, ami elhagyja a tüdőtüket... Ordítanak, hogy LEVEGŐT, LEVEGŐT!

Második szín

Budapest utcái. A háttérvetítésen képek október 23-ról.

Narrátor: Ahogy láhattuk, október 23-án este Tatabányára is eljutott a forradalom híre. A Zsdanov művelődési házba azért gyülekeztek a Bányászati Tröszt vezetői, hogy meghallgassanak egy előadást aznap este, amit a közművelődési miniszter tartott volna. Persze, ha ideért volna. De a forradalom kirobbanása miatt nem tudott a fővárosból leutazni. De nézzük meg mi történt ezalatt Budapesten!

AZONNAL elindul a skandálás: kórus: Ruszkik haza!, Ruszkik, haza!

Fiatalok tüntetnek Budapesten, kivágják a zászlóból a rákosi címet.

Josh: Elegünk van a diktatúrából!

Benedek: *(ordítva, háromszor megismételve egymás után, a kórus folyamatosan skandálja a ritmust)* Azt kérdezik Pesten, Budán, hová lett a magyar urán?

Kórus: Azt kérdezik Pesten, Budán, hová lett a magyar urán?

Zénó: És hová lett, tényleg, kolléga az a bizonyos urán?

Tomi: Elvitték a Szovjetunióba, kilopták az egész Mecsek-belsejét!

K.Kristóf: Én voltam ott, láttam, hogy pakolják meg a teherautót, és mit adnak cserébe?

Hang4: Egy jó merítés kommunista ideológiát! Kommunista ideológiát? Jó kis csere, mondhatom.

N. Beni: Én most jövök Tatabányáról, nem csak az uránt, a szenet, az alumíniumot is viszik mint kutya a koncot! Szétlopják az egész országot, mi meg gürizzünk nekik! Meg hegesszük össze a két szívlapátot mint Sztahanov elvtárs?

Tomi: Na hát ebből a kommunizmusból, ahol megmondják, még azt is, hogy az ember mikor és hogy vegyen levegőt, én nem kérek!

T. Bence: Na hát és amit Rákosi művel, ez a szovjet bábfigura! A ruszikkal akarnak megfélemlíteni minket, de mi nem kérünk belőlük! Ruszkik haza!

A tömeg új ritmusba kezd:

Kórus: Ruszkik, haza!

Josh: *beleordít a tömegbe* Nagy Imrét a kormányba, Rákosit a Dunába!

Kórus: Nagy Imrét a kormányba, Rákosit a Dunába! *Skandálni kezdik 5x, a negyedik végén Zs. Ákos bekiabálja az új ritmust:*

Zs. Ákos: Nem állunk meg félúton, sztálinizmus pusztuljon!

Kórus: Nem állunk meg félúton, sztálinizmus pusztuljon! Skandálni, folyamatosan.

Tomi: Nem tervgazdálkodás ez, gyerekek! Méghogy ötéves terv? Ötéves kizsákmányolás!

T. Bence: Tudjátok mi a kommunizmus, gyerekek? *(szótagolva mondja)* Zsák-ut-ca, egy nagy, mocsaras zsák-ut-ca! Egyenesen a végén az ország halálával! Zsák-ut-ca! Az egész tervgazdálkodás, egy zsákutca!

Zs. Ákos: Aki magyar, velünk tart!

N. Beni: Gyerekek, hívjuk fel a vidék dolgozó népét! Bem apó és Kossuth népe, menjünk együtt, kéz a kézbe! Gyertek velem Tatabányára, hívjuk föl a bányászokat!

Kórus: Éljen!

N. Beni: De aztán nem állunk meg félúton, sztálinizmus pusztuljon!

Harmadik szín:

A helyszín újra Tatabánya, ahol az előbbi jelenetből ismert fiatalok röplapokat osztogatnak a bányából kiérő dolgozóknak. A vetítésen a VI-os akna bejárata látszik, ami a helyszínt jelzi.

N. Beni: Tatabányaiak, bányászok, munkások! Pesten fölkelünk a szabadságért, csatlakozzatok hozzánk! Elég a sztálinizmus diktatúrájából! Elég az elnyomásból! Le Rákosiékkal és az egész bandával! Nagy Imrét a kormányba, Rákosit a Dunába!

A pesti forradalmárral érkező 2 társa kórusban rákezd. Nagy Imrét a kormányba, Rákosit a Dunába! (Szilárd, Barni)

Dávid: Mivan kölyök? Mit rikácsolsz itt? Add csak ide!

Boli: Mutasd, mit osztogat ez a gyerek! Ennek fele se tréfa!

Kevin: Gyertek ide fiúk!

Barni, Szilárd: Ez nem játék, gyerekek, segítsük a Pestieket!

Dávid: Úgy élünk a hatajtósokba, hogy se víz, se villany, ezek meg dőzsölnek a villáikban? Ez nekik a kommunizmus?

Boli: Dolgozzunk 8 órát lent a bányában meg még utána tegyünk rá, hogy meglegyen nekik az ötéves terv? Ez nekik a gazdasági fellendülés?

Kevin: Nem járhatok templomba, mert kizavarnak a bányából! Az asszonyt azért küldték el a munkahelyéről mert megkereszteltette a gyereket! Hát ez nekik a szabadság?

N. Beni: Ne hagyjuk, hogy más irányítsa a mi országunkat! Ne hagyjuk, hogy a Szovjetunióból mondják meg mit kell tenni az ásványkincseinkkel, a hitünkkel, a szabadságunkkal!

Vegyük a saját kezünkbe a szabadságunk ügyét! Ki más tehetné ezt, ha nem mi magunk?

Bányász-kórus: Gyerünk fegyverért!

Barni: De hova menjünk?

Bányász-kórus: A Hunyadi laktanyához! Gyerünk fiúk előre, a szabadságért!

Negyedik szín:

Narrátor: A többnapos bányászsztrájk a tél és a hideg közeledtével egyre nagyobb gondot okozott. A kórházakban nem volt fűtés, melegvíz. Az erőművek leálltak, a munkacsarnokokban, ahol korábban izzott a vas és több ezer fokos hőséget sugározott az olvasztott vas, most fagypont körüli hőmérsékletet mértek.

Helyszín a pártiroda. Asztalnál telefonáló vezetők. Nagybundában vacognak. A kezüket dörzsölik, melegítik.

Pártvezető1: Meg lehet itt fagyni.

Pártvezető2: Farkasordító hideg van kint, de itt bent se jobb. Azt mondja a feleségem, hogy olyan hideg volt tegnap is a kórházban, hogy a vizes törölközők a kályhákon kifagytak mint a csuka. Látni lehetett, hogy a köpeny alá télikabátot vettek, de az is kevés volt. A betegekről nem is beszélve, nincs már több takarójuk, amivel melegíteni tudnák őket.

Pártvezető1: Sürgősen föl kell számolni a sztrájkot!

Pártvezető2: De amíg ilyen nagyok az indulatok a párt ellen...Ráadásul ott vannak a felkelők, ezek fegyvert fognak szerezni a laktanyából. Addig nem állnak meg.

Pártvezető1: Andropov elvtársat meg nem tudom elérni. Piros Antal miniszter elvtárs azt mondja, hogy nincs harckocsi, amit a segítségünkre tudnának küldeni.

Pártvezető2: Azt mondják, hogy Budaörsnél várják majd őket. Szerencsétlen gyerekek. Én nem tudom, azért nem kellene hadsereggel leverni ezt a pár lázongó kölyköt. Nem hiszem el, hogy ne lehetne őket lenyugtatni és aztán higgadtan megbeszélni a többi dolgot.

Pártvezető1: Hallottad Bajon is mit műveltek. Ezek nem emberek. Belelőttek a bányászok közé.

Pártvezető2: Hallottam, nyolcan meghaltak. Bevallom, hogy én nem is bánom, ha nem küldik ide Tatabányra a fél hadsereget. Na persze elvtárs, tudod, hogy ebbe nem csak mi döntünk. Attól félek, hogy a munkástanácsok forradalmi hangulata miatt Solymosi igazgató úr se fog jól járni.

Pártvezető1: Azt javaslom, hogy húzzuk be fülünk farkunk, mert még a végén minket is elkaszálnak. Tudod, hogy van ez. Nekem is ott tanul a gyerek a műszaki egyetemen. Nem elég, hogy a sok bolond társa mit művel, még belerángatják valamibe. Nézd. Nekem családom van, én nem akarok semmi szarba belekeveredni.

Pártvezető2: Ezzel mind így vagyunk.

Ötödik szín:

Újra visszatérünk a forradalmárokhöz. Kocsira szállnak a forradalmárok és a Hunyadi laktanyából szerzett fegyverekkel elindulnak Budapest felé. Budaörsig jutnak, ahol várják őket az ÁVH kiképzett fegyveresei.

Ármin: Itt a fegyver, nesztek ruszkik!

Peti: Bem apó és Kossuth népe, menjünk együtt kéz a kézbe!

Ármin: Hát ez a gyerek, ez minek jön? Olyan gyöngé hogy a szél elfújja!

Peti: Ne féltsd komám, eleven ez mint a dörzsölt bolha! Aztán majd megerősödik, mint hegyi hangya a lavina után!

Levi: Nem kell engem féltetni, majd alaposan megszórom a ruszkikat, engem meg úgyse találhatnak el, kicsi vagyok, de futok mint a villám. Ruszki legyen a talpán, aki engem utol akar érní.

Ármin: Hát akkor gyerünk fiúk, előre!

Kórus: *hangos zsvaj, éljenek hangzanak a tömegbe.*

Nagy robajjal elindul a teherautó. Még egy teherautó megjelenik. Felpakolnak rá.

Ármin: Gyerünk fiúk, előre a szabadságért!

Peti: Megtáncoltatjuk a ruszkikat mint Krisztus a vargát!

Az egyik munkás jól észrevehetően játszik egy kézigránáttal.

Ede: Tedd azt le, kölyök, még fölrobban a kezedbe!

Ekkor jól láthatóan kiesik a kezéből, a biztosítószeget viszont ott marad, a gránát felrobban.

ROBBANÁS! 8 fő meghal, elfekszenek körbe a gránát körül, 12 sebesült. Kiáltások, orvosért, sérültek, jajgatás. A másik teherautóra lövések érkeznek. Az utasai meghalnak.

a) *jelenet:* tatabányaiak fegyvert szereznek, elindulnak bicske felé. Budaörsnél várják őket a szovjet/ÁVH csapatok. (3 perc)

b) *jelenet:* Halálos áldozatok. Tatabányán egy teherautón kézigránát robbant. Sérültek és halottak. (2 perc)

Hatodik szín:

Nyomasztó hangulat. A termelés áll, a helyzetet meg kell oldani, a munkát föl kell újra venni. (3 perc) Újra a pártirodában. A felkelőket leverték.

Pártvezető1: Azt mondják, hogy holnap jön Kádár Tatabányára. Azt hiszem, hogy nem egy embert fognak elővenni az itt történekeért.

Pártvezető2: Itt két napja mindenki úgy retteg mintha akasztani vinnék.

Pártvezető1: Inkább jobb, ha meghúzódnunk, mint kutya a vackában. Aztán meglátjuk mi lesz. Kit visznek, ki marad. A fejesekeket biztos.

Pártvezető2: Nem fogja hagyni Kádár megtorlás nélkül, hogy sztrájkolt a bánya, meg hogy a munkástanácsokban azt kiáltották Nagy Imrét a kormányba... Érthető, rendet kell tenni, hogy ne garázdálkodhasson senki az országban kénye kedve szerint.

Pártvezető1: A lényeg, hogy újra fel kell venni a termelést, mert ha nincs szén, megáll az ország. Lassan itt a karácsony, és meg fognak fagyni az emberek, ha nem szállítunk nekik időben szenet.

MENNYBŐL AZ ANGAL - MENJ SIETVE

Nem érte ezt az a sok ember, Tomi
Mi áradt itt meg, mint a tenger? Tomi, Zénó, Beni, Ákos
Miért remegtek világrendek? +Barni, Szil, Levi, ÓBence
Egy nép kiáltott. Aztán csend lett.
De most sokan kérdik: mi történt?
Ki tett itt csontból, húsból törvényt?
És kérdik, egyre többen kérdik,
Hebegve, mert végképp nem értik -
Ők, akik örökségbe kapták -:
Ilyen nagy dolog a Szabadság?...

Bányászhimnusz

vége